

Резюме

на работен проект на Програмата за Трансгранично сътрудничество Румъния - България 2021 - 2027

(Версия 2 - август 2021 г.)

Настоящото резюме е подготвено от екипа на НСОРБ, на база публикувания за обществено обсъждане проект на Програмата за трансгранично сътрудничество Румъния - България за програмен период 2021-2027 година, на <https://interregviarobg.eu/assets/2021/07/draft-op-ro-bg-clean-version-august-2021-en.pdf>

Програмната област:

Териториалният обхват на програмата ще покрива седем окръга от южната част на Румъния (Мехединци, Долж, Олт, Телеорман, Гюргево, Кълъраш и Констанца) и осем области в северната част на България (Видин, Враца, Монтана, Велико Търново, Плевен, Русе, Добрич и Силистра).

Програмната област обхваща територия от 69.285 м² или 19.8% от територията на двете страни, като около 2/3 от нея са в Румъния и 1/3 в България. Населението е 4.2 млн. жители (1.35 млн.ж. в България и 2.85 млн.ж. в Румъния).

Трансграничната зона е една от най-слабо развитите територии в ЕС. Всички региони изостават в сравнение с другите в ЕС, изправени са и пред големи социално-икономически различия, които с времето остават константни. Като цяло ниското ниво на икономическо развитие отслабва бизнес средата и насърчава емиграцията, което от своя страна пречи на региона да реализира потенциала си. Разделението север-юг по поречието на р. Дунав, особено по отношение на физическата достъпност и свързаност, но и поради езиковите и административни бариери, са сред най-важните структурни предизвикателства, засягащи трансграничната зона.

Програмната стратегия:

Програмата е ориентирана към постигането на четири от политическите цели (ЦП) на европейско ниво:

- ✚ ЦП 2: по-зелена, нисковъглеродна и устойчива Европа с икономика в преход към нулеви нетни въглеродни емисии, чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяване към него, превенция и управление на риска и устойчива градска мобилност;
- ✚ ЦП 3: по-добре свързана Европа, чрез подобряване на мобилността;
- ✚ ЦП 4: по-социална и по-приобщаваща Европа, чрез реализиране на Европейския стълб на социалните права;
- ✚ ЦП 5: Европа по-близо до гражданите, чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на всички видове територии и местни инициативи.

Планирани са инвестиции в обхвата на четири приоритета.

Приоритет 1 „По-добре свързан регион“:

Изпълнение на база операции със стратегическо значение. Дейностите насочени към пътна инфраструктура, следва да са в съответствие с националните мастерпланове.

Планирана подкрепа за следните типове дейности:

1. Дейности подобряващи свързаността и мобилността по р. Дунав:

Меки мерки:

- Идентифициране и адресиране на липсващите връзки в пътната и железопътната инфраструктура: проучвания, стратегии, съвместни решения, съвместни инструменти и др.;
- Подкрепа на подготвителния процес за подобряване на граничната свързаност и мобилност в района, за всички видове транспорт, включително изграждането на нови мостове на Дунав, чрез предварителни проучвания за осъществимост и предпроектни проучвания, работни проекти, екологични оценки, съвместни решения, инструменти, планове за действие и т.н.;
- Подобряване и разширяване на транспортната инфраструктура: проучвания по безопасността на движението, намаляващи произшествията при всички видове транспорт; кампании за повишаване на осведомеността; проучвания за свързаност / мобилност на товарните и пътническите потоци; пътувания до работното място и др.;
- Повишаване и разширяване на ефективността на общественя транспорт: проучвания, оборудване и ИТ решения за повишаване на предвидимостта, надеждността и ефективността на общественя транспорт, особено по отношение на водния транспорт (например фериботи);
- Проектиране и внедряване на интегрирани решения за подкрепа мобилността и свързаността по време на кризи;

- Проектиране и внедряване на устойчиви транспортни решения за по-добра свързаност и мобилност в района.

Инфраструктурни мерки:

- Подобряване и разширяване на пътната инфраструктура - строителни работи за модернизация на пътната инфраструктура (само в надлежно обосновани случаи, с голямо трансгранично въздействие и характер), мерки за безопасност (оборудване / сигнализация);
- Подобряване и разширяване на железопътната инфраструктура - строителни работи за модернизация, реконструкция и изграждане на железопътни спирки и гари;
- Подобряване на достъпа до пристанища и фериботи - строителни работи за модернизация на инфраструктурата, водеща до фериботи, и за подобряване на връзките във вътрешността с пристанищата (железопътни и пътни);
- Подобряване и развитие на интермодални възли и връзки.

2. Дейности за подобряване на условията за навигация и безопасност по р. Дунав и Черно море (неизчерпателен списък):

Меки мерки:

- Намаляване на административната тежест и други видове трудности: проучвания, анализи, решения, инструменти;
- Разработване и прилагане на съвместни координирани стратегии, инструменти и пилотни приложения за подобряване на навигационните условия по р. Дунав и Черно море (напр. съвместни предпроектни проучвания, документи за инженерно планиране, морфологични и хидродинамични проучвания и др.).

Инфраструктурни мерки:

- Разработване и прилагане на интегрирани мерки за подобряване на навигационните условия на р. Дунав и Черно море в трансграничната зона (напр. интегриране на системите за маркиране на р. Дунав, оборудване, сигнализация и др.).

Всички проекти ще трябва да имат стратегическа значимост за трансграничната зона, принос към националните и стратегически документи на ЕС, включително мастер плановете на двете страни и ясно да посочат източниците на финансиране на бъдещата инвестиция / проект. Проектите трябва да са в полза на цялата програмна област и да се фокусират върху целите на Зелената сделка (например воден транспорт / плавателност). Проектите трябва и да подобряват трансграничната мобилност и да премахват липсващите връзки и административните бариери.

Основни целеви групи:

- Пристанищни / фериботни оператори;
- Предприятия, превозващи пътници / товари през реката;
- Пасажери;
- Туристи;
- Население и предприятия в областите в непосредствена близост до локациите на подкрепяните инфраструктурни проекти.

Приоритет 2 „ По-зелен регион“:

Дейности и мерки в обхвата на две специфични цели.

Специфична цел: Насърчаване на адаптирането към изменението на климата и предотвратяването на риска от бедствия и устойчивостта, вземайки предвид екосистемните подходи:

Програмата ще подкрепя действия, свързани със следните области (*неизчерпателен списък*):

- действия за адаптиране и смекчаване на последиците от изменението на климата;
- предотвратяване и управление на риска от природни и опасни събития (напр. наводнения, пожари, суши, ерозия, земетресения и свлачища) и рискове, свързани с човешки дейности;
- насърчаване на устойчивостта при бедствия.

Видове действия (*неизчерпателен списък*):

Действията, свързани с предотвратяване на риска от бедствия и устойчивост, ще бъдат реализирани чрез стратегически проекти, съвместно разработени от публичните власти, заедно с други заинтересовани страни от двете държави, като се вземат предвид екосистемните подходи. **Превенцията и устойчивостта на риска от бедствия**, като се вземат предвид действията на подходите, основани на екосистемите ще се фокусират върху:

- Подобряване на капацитета за предотвратяване на риска и капацитет за интервенции в района на трансгранично сътрудничество между България и Румъния, чрез разработване на съвместни оперативни центрове, планове за интервенции и учебни програми, за да се развие устойчивостта при бедствия;
- Подобряване на трансграничната координация, знания и способност за адаптиране на управлението на водите в района на трансгранично сътрудничество между България и Румъния към изменението на климата и към свързаните с това рискове (наводнения, пожари, хидрологични суши, замърсяване).

Видове действия, свързани с **изменението на климата** (*неизчерпателен списък*):

- Повишаване на осведомеността, изграждане на мрежи от общности и заинтересовани страни и изпълнение на образователни дейности относно

негативния ефект от изменението на климата, особено сред местните общности, туристите и собствениците на гори;

- Разработване на методи и инструменти за подобряване на капацитета на съответните заинтересовани страни за предотвратяване и смекчаване на въздействието от изменението на климата (напр. разработване и прилагане на планове за действие, методологии, политики, инструменти и т.н.) и за обмен на знания и добри практики, свързани с подпомагането на планирането и вземане на решения по въпроси, свързани с изменението на климата;
- Идентифициране, оценка и намаляване на отрицателните последици от изменението на климата върху социално-икономическите дейности в района (напр. разработване и прилагане на съвместни стратегии, инструменти, планове, решения, съвместна помощна дейност);
- Разработване на методи и инструменти за подпомагане на планирането на адаптацията и вземането на решения относно мерките за адаптиране към изменението на климата;
- Мерки за повторно залесяване, опазване и защита на горите, включително прилагане на базирани в общността системи за мониторинг на горите, свързани с изменението на климата;
- Предотвратяване и обръщане на опустиняването чрез интегрирано управление на земята и водите (напр. защита на растителната покривка, засаждане на дървета, създаване на банки със семена, обогатяване на почвата с хранителни вещества, повторно въвеждане на избрани видове), за да се адаптират към изменението на климата;
- Разработване на структури за защита от наводнения и разглеждане на всички аспекти на управлението на наводненията, с фокус върху ограничаването на въздействието на климатичните промени, включително прогнози за наводнения и системи за ранно предупреждение, като подобрения на мостове и железопътни коловози, подобряване на язовирни съоръжения, изграждане / консолидиране на речни брегове, изграждане на зелени „буферни зони“ в градските райони, за да се позволи отводняване, мобилизиране на трансгранични заинтересовани страни чрез: стандартизиране на процедурите за адаптиране към изменението на климата; сътрудничество при разработването на местни планове за адаптация / смекчаване на последиците.

Видовете действия, свързани с изменението на климата, ще се изпълняват чрез целеви/редовни покани за проекти. Проектите трябва да се разработват съвместно от компетентните публични органи, други заинтересовани страни и участници от двете страни на границата и трябва да бъдат в съответствие със съответните национални, регионални и местни стратегически документи. В съответствие с българското законодателство, **българските кандидати трябва да получат писмо за подкрепа от съответния национален/регионален компетентен орган/и, преди да подадат своето проектно предложение.** Проектите трябва да демонстрират значимост за трансграничната зона и принос към националните и европейските стратегически документи. Проектите трябва да са в полза на цялата област на Програмата и да

съответстват на целите на Зелената сделка по отношение на защитата на екосистемите, предвиждането на неблагоприятните последици от изменението на климата и предприемането на подходящи действия за предотвратяване или минимизиране на щетите.

Основни целеви групи:

- Организации в публичния сектор, създатели на политики и планове и организации, засегнати от адаптацията към изменението на климата, предотвратяването на риска и устойчивостта при бедствия;
- Население на трансграничната зона;
- Учени и изследователи;
- Преподаватели по екологични теми и екологични организации.

Специфична цел: Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и зелената инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване:

Програмата може да подкрепя действия, свързани със следните области (*неизчерпателен списък*):

- намаляване на замърсяването на околната среда;
- подкрепа за развитието на зелени инфраструктури;
- подобряване опазването на биологичното разнообразие, възстановяването и устойчивото използване и защита на природното наследство, включително обектите от „Натура 2000“ и Рамсар.

Мерките, насочени към екологичната инфраструктура и намаляването на всички форми на замърсяване, ще се считат за по -висок приоритет сред останалите.

Примери за видове действия (*неизчерпателен списък*):

- Промотиране, улесняване и насърчаване на участието на гражданите в защитата на биологичното разнообразие, включително неговото опазване и устойчиво използване;
- Събиране на данни и обмен на информация по отношение на биологичното разнообразие;
- Оценка, подобряване и популяризиране на екосистемните услуги на местно и регионално ниво;
- Споделяне на добри практики и прилагане на екологични и иновативни решения, насочени към инвазивните чужди видове и укрепване на практиките за устойчиво управление на околната среда (напр. управление, благоприятно за опрашители, управление на водни обекти, гори и др.);
- Подпомагане създаването на семенни банки, възстановяване на почвените органични вещества и организми, които насърчават по-голям растеж, и повторно въвеждане на избрани видове;

- Защита на природата и биоразнообразието, разположени в близост до населени места чрез създаване на нови проходи за достъп / зелена инфраструктура и др .;
- Насърчаване и използване на екологични строителни материали и услуги, например чрез разработване на насоки, популяризиране на най-добрите практики, възприемане на зелени принципи в публичните процедури, насърчаване на принципа на екологичен урбанизъм и др.;
- Повишаване на информираността за ползите от зелените площи, включително в градските райони, насърчаване на местните действия за по-зелени селища и рехабилитация на изоставени пространства;
- Разработване на зелена архитектура за увеличаване на озеленяването на покривите и фасадите, подпомагане на градинарството, насърчаване на екологични решения за заместване на пестициди и хербициди в градските зони и др .;
- Разработване на градски и извънградски зелени площи, включително връзки между зелени площи (градски паркове, зелени спортни съоръжения, гори, речни зелени площи);
- Подобряване на контрола на замърсяването, чрез подпомагане на инвестиции в мониторинг и събиране на данни за замърсяването на въздуха, почвата и водите, особено в градските райони, включително чрез създаване на инструменти за измерване на качеството на въздуха, почвата и водата и предоставяне на данни в реално време (например мрежи от сензори, приложения и платформи, които позволяват публично докладване);
- Насърчаване на ефективно управление на отпадъците: разделяне и рециклиране на отпадъци; повишаване на осведомеността относно устойчивото управление на отпадъците;
- Подпомагане на управлението на водите и земите чрез зелени решения (например: бластисти места, възстановяване на потоци и озеленяване, градски дренажни системи, натурализирани езера с дъждовна вода и др.).

Всички проекти трябва да демонстрират значимост за трансграничната зона и да допринесат за националните и стратегическите документи на ЕС, особено Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. и Планът за възстановяване на природата на ЕС.

Проектите трябва да са в полза на цялата област на Програмата и да се фокусират също върху целите на Зелената сделка, по отношение на подпомагането на опазването на биологичното разнообразие, защитените зони и насърчаването на зелените градски пространства.

Този подход ще се реализира чрез целеви/редовни покани за предложения и допълва националните стратегии и основните оперативни програми на двете държави.

Проектите трябва да се разработват съвместно от компетентните публични органи и други съответни заинтересовани страни и участници от двете страни на границата и трябва да бъдат в съответствие със съответните национални и регионални и местни стратегически документи. В допълнение, в съответствие с българското законодателство,

българските кандидати трябва да получат писмо за подкрепа от съответния национален/регионален компетентен орган/и, преди да подадат своето проектно предложение.

Основни целеви групи:

- Институциите от публичния сектор и местните власти;
- НПО;
- Университети и академични среди;
- Население на трансграничната зона;
- Местен бизнес.

Приоритет 3 „Образован регион“:

Следните видове действия могат да бъдат подкрепени (*неизчерпателен списък*):

- Инвестиции в инфраструктура и образователни съоръжения (напр. учебни пространства като класни стаи, лаборатории, библиотеки, работилници, фитнес зали, учебни пространства на открито, но също така и други съоръжения, като тоалетни, шкафчета, учителски кабинети, кафенета, общежития) за всички образователни нива, включително техническо и професионално обучение и учене през целия живот и др.; специално внимание ще бъде отделено на осигуряването на достъпност за хора с увреждания;
- Инвестиции в осигуряване на подходящи средства за учебни съоръжения с фокус върху дигитализацията: оборудване, инструменти и др., особено тези, които подпомагат развитието на практически и / или дигитални умения и дистанционно обучение, като компютри, оборудване за видеоконференции / дистанционно обучение, VR обучение и др.;
- Развитие на обширни и структурирани дейности за изучаване на езици, като вектор за изграждане на доверие през границата, за създаване на основа за бъдещи обмени и като фактор за стимулиране на заетостта;
- Разработване на съвместни схеми за образование и обучение в области, където достъпността не е пречка или използване на дигитализирани инструменти и методи за обучение;
- Разработване на програми за трансгранични стажове и обмен на завъшващите училище / студенти;
- Развитие на партньорства между учебни заведения за основно и висше образование и бизнеса с цел подобряване на пазарната ориентация и качествения аспект на образованието и предлагане на младите студенти възможността да се обучават и / или учат от другата страна на границата. По-специално се предвижда дългосрочен обмен;
- Развитие на партньорства между образователните и обучителните институции и заинтересовани страни на всички образователни нива (от ранно

детско до висше образование), за да се подпомогне взаимното обучение и обмен на практики между учители и обучители от двете страни на границата;

- Разработване на съвместни инициативи в подкрепа на образованието и обучението за възрастни (УЦЖ), включително улесняване на мобилността при учене;
- Разработване на съвместни инициативи и действия в подкрепа на достъпа до качествено приобщаващо образование и обучение, включително учене през целия живот, за уязвими или маргинализирани групи, включително лица с увреждания, СОП, ромска етническа група и т.н.;
- Мерки за развиване на високотехнически умения и компетенции.

Прилагането на фонд за малки проекти, като възможен инструмент за подпомагане на проекти с ограничен финансов обем, ще се анализира от програмните структури по време на етапа на изпълнение, в зависимост от развитието на Програмата.

Основни целеви групи:

- Деца, записани в предучилищно образование;
- Ученици, студенти от всички образователни нива;
- Учители, обучители, мениджъри и помощен персонал на институции за образование и обучение;
- Служители, особено млади хора;
- МСП

Приоритет 4 „ Интегриран регион “:

Интегрирана стратегия за териториално развитие ще бъде разработена от съответните заинтересовани страни от района, не по-късно от 6 месеца след одобряването на програмата от ЕК.

За да отрази интегрирания характер на стратегията, велосипедният маршрут EuroVelo 6 ще служи като свързващ елемент, носещ кохерентност и единна цел: развитие на граничната зона чрез многосекторни интервенции (разработване на необходимата инфраструктура и спомагателни съоръжения, мерки, свързани с безопасността, места за настаняване, храни, напитки и почивка). Повечето от предложените индикативни видове действия могат да бъдат изпълнявани и от МСП, включително микропредприятия. Разглежда се интегриран многотематичен и междусекторен териториален подход, основан на следните елементи:

1.Разработване на велосипедния маршрут EuroVelo 6: в основата на интегрирания подход за икономическа диверсификация в програмната област. Маршрутът за колоездене има значителен потенциал да привлече нови посетители в цялата област. Той може да се използва и за създаване и консолидиране на бранд за региона, не само за

морския бряг или крайбрежието, но и като цялостна дестинация за наследство / еко туризъм. Предвиждат се интервенции по отношение както на Основния път - основната линия на маршрута EuroVelo 6 - по река Дунав и в Румъния, и в България, така и на Обхватната мрежа - второстепенни маршрути, водещи към различни културни и туристически обекти в граничната зона.

Следните видове действия могат да бъдат подкрепени (неизчерпателен списък):

- Развитие на необходимата велосипедна инфраструктура, включително мерки за безопасност, пунктове за първа помощ и обслужване, сигнализация и др. Приоритет ще се дава на проекти, осигуряващи връзка с туристически атракции - културни обекти, обекти на природното наследство и други транспортни средства. Свързващата инфраструктура (вкл. реконструкция или модернизация на съответните пътни участъци) с ограничена дължина в надлежно обосновани случаи;
- Осигуряване на пътна безопасност за участъците, покриващи маршрута EuroVelo, с оглед спазване на стандартите, свързани със системите за сигнализация на трафика и / или допълнително развитие на инфраструктурата, предназначена за велосипедисти и пешеходци, като тунели, байпаси, мостове, надлези и алеи и защитени колоездачни пътеки;
- Осигуряване на ефективни връзки и достъп до и от други видове транспорт, включително пристанища и железопътни гари - адаптиране на инфраструктурата;
- Осигуряване на обществен транспорт, водещ до велосипедния маршрут;
- Осигуряване на подходящи услуги по маршрута EuroVelo, като: настаняване, изхранване, зони за почивка и отдих, услуги, включително велосипедни спирки, информация, резервиране на услуги, друга помощ;
- Осигуряване на комуникация и информация, онлайн и по маршрута, включително мобилни / електронни приложения за велосипедисти и др. Предвиждат се и меки мерки, като промоционални кампании за екологичен и немоторизиран транспорт и / или реклама на маршрута EuroVelo 6, като подкрепящи мерки.

2. Подпомагане на туристическите дейности, свързани сектори и индустрии: Ще бъдат финансирани действия за допълване и разширяване на съществуващото предлагане и за повишаване на привлекателността на региона по маршрута EuroVelo 6, чрез капитализиране на наличното природно и културно наследство и туристическите атракции. Малкият, семейният и местният бизнес - МСП - също попада в основните целеви групи. Предвид характера на региона се предвижда развитието на следните видове туризъм: културноисторически, развлекателен, религиозен, агротуризм, екотуризм, кулинарен и винен туризъм, спортен туризъм.

Следните видове действия могат да бъдат подкрепени (неизчерпателен списък):

- Инвестиции в икономическа конкурентоспособност на местния бизнес, включително, но не само: строителство / модернизация на производствени съоръжения; доставка на съответното оборудване; въвеждане на цифрови технологии и др.;

- Обособяване на природни обекти за икономическа употреба: пътеки, места за изхвърляне на отпадъци, охрана, сигнализация, къмпинги, други атракции на открито и т.н.;
- Подкрепа на обекти с туристически потенциал: изграждане, модернизация / възстановяване на замъци, крепости, църкви, манастири, дворци, археологически обекти, частни / обществени музеи, библиотеки, художествени колекции / галерии, изложбени места, винарни, агро-ферми (напр. полета с лавандула; полета с рози, традиционни фабрики за олио, кошари), приключенски паркове, атракции на открито и др.;
- Създаване на общи продукти и услуги от историческо, природно и културно наследство, разширяване и подобряване на услугите, насочване към нови пазари и създаване на работни места в трансграничния район, включително чрез създаване на физически и онлайн магазини, особено за традиционни / местни продукти (местна храна, хляб, вино, сирене, роза, лавандула, мед и др.);
- Подкрепа за местни и регионални участници за валоризиране на потенциално ценни туристически обекти / преживявания, включително чрез създаване на устойчиви туристически пътеки или разработване на етикети за качество за високи постижения в услугите, популяризиране и маркетинг на туристическото предлагане и др., като използване на социалните медии – „Insta-туризъм“;
- Обучение на персонала, особено в дигитални умения.

Проектите трябва да демонстрират връзката и приноса към интегрираната териториална стратегия, както и към развитието на маршрута EuroVelo 6 и икономическите сектори, развити в трансграничната зона. Те, също така, трябва да имат и ясно трансгранично измерение.

Основни целеви групи:

- Туристи, особено потребители на велосипедния маршрут EuroVelo 6;
- Лица, пътуващи на къси разстояния, които ще имат алтернативи на обществения транспорт и личните си автомобили;
- Лица, търсещи работа, които ще имат достъп до повече възможности;
- Местното население, което ще се възползва от подобрените културни удобства и повечето възможности за отдих;
- Местен бизнес;
- Общините, които ще се възползват от увеличаване на приходите си.